

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen [Luodaan nykyistä paremmin kulttuuri- ja luoville aloille soveltuvia rahoitusmalleja investointeihin, pääomittamiseen, yhteisötalouteen ja osuustoimintaan sekä kumppanuuksia julkisten ja yksityisten rahoittajien kesken. Business Finland ja kulttuurialan virastot tunnistavat aiempaa laajemmin luovan alan yrityksiä asiakkaina ja kannustavat niiden hyvien liiketoiminnallisten aihoiden suuntaamiseen yritystoiminnan piiriin.

Rahoitusinstrumentteja sovelletaan tukemaan myös pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä joustavasti. • Varmistetaan, että luovien alojen toimijoilla on mahdollisuus hyötyä myös valtion TKI-rahoituksesta. Luovien alojen kasvustrategialla edistetään aineettomaan pääomaan

perustuvaa liiketoimintaa, teknologiaa hyödyntäviä kaupallisesti elinkelpoisia palveluinnovaatioita ja sisältöjen tuottamista. Luodaan uusia yhteistyö- ja rahoitusmalleja, joilla tuetaan taide- ja kulttuurialojen potentiaalin hyödyntämistä sosiaalista ja inhimillistä arvoa tuottavien yhteiskunnallisten innovaatioiden synnyttämisessä. Otetaan kulttuuri- ja luovat alat huomioon EU-vaikuttamisessa ja edistetään niiden toimintaedellytysten parantamista osana EU:n strategisen kilpailukyvyn vahvistamista. Lisätään viestintää ja neuvontaa kulttuuri- ja luovien alojen toimijoille eri rahoitusohjelmien mahdollisuuksista. Suunnataan valtion tukea ja kannustimia hankevalmisteluun. Valtion kehittämisrahoitusta suunnataan kulttuuri- ja luovien alojen uudistamiseen ja arvoketjujen toteutumiselle välttämättömien toimintamallien ja palveluiden kehittämiseen. • Alan strategisen rahoittajayhteistyön vahvistamiseksi toimeenpannaan yksityisten säätiöiden, alueellisten toimijoiden sekä OKM:n ja TEM:n välinen vuosittainen tavoitteellinen ja konkreettinen tulevaisuusfoorumi, jossa muodostetaan kulttuurialan analyttinen tilannekuva ja muodostetaan suunnitelma yhteisistä tulevaisuustoimenpiteistä. Konkreettisenä tavoitteena on alan rahoituspohjan laajentaminen, vaikuttavuuden kasvattaminen ja päällekkäisyyksien välttäminen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Tapahtumateollisuus ry edustaa erityisesti toimijoita, jotka tuottavat kulttuuri- ja muita tapahtumia liiketaloudellisin periaattein. Erityisenä vahvuutenamme selonteon toimeenpanossa näemmekin roolimme liiketaloudellisesti menestyvien, kuluttajakysyntään ja kaupalliseen yhteistyöhön perustuvien kulttuuri- ja taidesisältöjen edistämässä. Tämä rooli toteutuisi erityisen hyvin luovien alojen kasvustrategian laadintaan ja jalkauttamiseen osallistumalla.

On kuitenkin todettava, että jäsenkunnassamme on myös paljon toimijoita, jotka pystyvät ylläpitämään saavutettavaa ja sisällöllisesti rikasta kulttuuritarjontaansa vähintään osittaisella julkisella rahoituksella, ja pidämme valtionrahoitusta kulttuurille tärkeänä myös kaupallisesti toimivien organisaatioiden menestykselle.

Yhdistyksemme kokoaa kansainvälisesti uniikilla tavalla erilaisia tapahtumatoimijoita, ja esimerkiksi monenkeskinen parhaiten käytäntöjen jakaminen urheilutoimijoilta kulttuuritoimijoille ja musiikin kentältä yritystapahtumiin. Lisäksi olemme Palvelualojen työnantajien PALTAn yhteistoimintajäsen ja mukana elinkeinopoliittisessa valiokunnassa yhdistäen näin tapahtuma-alan laajempaan palvelualojen kontekstiin. Suomen bruttokansantuotteesta yli puolet tulee yksityisistä palveluista ja kulttuuritoimijoiden sidostuminen tähän elinkeinotoimintaan rakentaa merkittäviä mahdollisuuksia luonnon, ihmisten ja ilmaston kannalta kestäväälle talouskasvulle. Näissä verkostoissa pystymme edistämään kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita esimerkiksi toimialojen välisen yhteistyön vahvistamiseksi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Luonnos kulttuuripoliittisesta selonteosta kokoaa tunnistettavasti ja selkeästi tulevaisuuden tavoitteita kulttuurin ja taiteen yhteiskunnallisen aseman parantamiseksi. Selonteosta välittyä kulttuurin, taiteen ja luovien alojen potentiaali.

Eriyisen ilahduttavaa on kulttuurin elinkeinopoliittisten mahdollisuuksien hahmottuminen ja se, että tulevaisuuden tavoitteena on nähdä kulttuuri myös merkittävänä elinkeinona ja perusteellisuutena taiteen itseisarvon ohella. Luovien alojen tuottavuuden ja tuen välinen suhde sekä kasvupotentiaali ymmärretään selonteossa selkeästi.

On tärkeää, että kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanon seuraavat askeleet hahmotetaan pikaisesti ja konkreettisten toimenpiteiden kautta. Selonteon toimeenpanon aikajänne ja toimenpiteet on tärkeää tuoda kulttuuri- ja taidealan tietoon, jotta selontekotyön uskottavuus säilyy. Jotta alojen edustajat, toimijat ja tekijät sitoutuvat selonteon toimeenpanoon, on tärkeää saada tietoa prosessin etenemisestä sekä konkreettisesta toimintasuunnitelmasta.

Selonteon tiimoilta on keskeistä ottaa ripeästi seuraavia konkreettisia askelia, joita voisivat olla mm. seuraavat toimenpiteet:

1. Luovien alojen kasvustrategia – Kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteet ja toimenpiteet tulee kytkeä osaksi luovien alojen kasvustrategiaa, jonka toimeenpanossa ollaan kaiketi selonteon aikajännettä ripeämpiä.
2. Vuonna 2023 valmistuneessa suur tapahtumastrategiassa esitettyjen ehdotusten toimeenpano edistäisi Suomen kulttuuri- ja muiden tapahtumien järjestämisen edellytyksiä tavalla, joka auttaa meitä kasvattamaan luovien alojen tuottamaa arvonalisää selonteon tavoitteiden mukaisesti.
3. Jaksakaa vielä - kulttuuripoliitikkaa korona-ajan Suomessa -raportissa on esitetty monia tarkkanäköisiä uudistamistarpeita muun muassa lainsäädännössä. Vaikka emme enää onneksemme elä globaalin pandemian ja sen aiheuttamien rajoitustoimien keskellä, ei tuosta ajasta opittuja korjaustarpeita tule unohtaa vaan niiden toimeenpanon aika on nyt, kun emme ole tartuntatautikriisin keskellä.
4. Ministeriöiden ja alan keskinäistä yhteistyötä vahvistavan asiantuntijaelimen pikainen perustaminen – Selonteon toimenpiteiden koordinointiin tarvitaan selkeää vastuunjako, määrätietoista strategista ohjausta, aikataulu ja työvälineet.

Tapahtumatoimialan kasvun ja kehityksen näkökulmasta konkreettisia avauksia kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon olisivat mm. seuraavat toimenpiteet:

1. Kulttuurin rahoitus - On tärkeää ymmärtää, että vaikka kulttuuri-, musiikki- ja muita tapahtumia tuotetaan elinkeinotoimintana, sen ei tule asettua esteeksi julkiselle rahoitukselle. Kannatamme kulttuurin rahoituksen suuntaamista niin, että se tukee entistä vahvemmin uusia avauksia ja tuoreita tekijöitä. Rahoituksen uudistamisessa on huomioitava myös jo vakiintuneiden toimijoiden uudet toimintamallit. Kulttuurin rahoituksen on kannustettava laajaan ja rohkeaan yhteistyöhön. Erityisesti eri kulttuurin lajien ja toimialojen väliset yhteistyöt voivat synnyttää uutta liiketoimintaa, mutta tarvitsevat monesti alkuun julkista siemenrahaa. Markkinaehtoisuus ei saa asettua esteeksi rahoituksen saamiselle, eikä myöskään sille, minkä voi tunnustaa taiteeksi ja kulttuuriksi.

2. Kulttuuritapahtumien sääntely – Kulttuurin tulevaisuuskestävyyttä koskevassa luvussa 3.1 puhutaan kulttuurin aluehallinnon ja kulttuuritoimijoiden välisestä vuoropuhelusta, joka on merkityksellistä strategisesti päämäärätietoisena kulttuuripolitiikan toteutumiseksi. Tapahtuma-alan näkökulmasta paljon on kuitenkin vielä tehtävää yleisemminkin suomalaisen viranomaiskentän osaamisen kehittämisessä alan tunnistamiseksi. Olipa kyse kunnille siirtyvistä työvoimaviranomaisista, veroviranomaisesta, moninaisesta turvallisuusviranomaiskentästä tai työsuojeluviranomaisista, on kulttuuri- ja muiden tapahtumien tunnistaminen elinkeinotoimintana vielä paikoitellen hyvinkin puutteellista. Kulttuuri ja taide eivät voi tavoittaa kokijoitaan ja saavuttaa selonteossa mainittuja pitkän aikavälin tavoitteita, mikäli tapahtumiin jakelukanavana kohdistuu liiallista, ailahtelevaa ja alan toimintaa huonosti tuntevaa sääntelyä ja valvontaa.

Viranomaistoiminnan lisäksi tapahtuma-alaa ei tunnisteta toimialaluokituksessa tarkoituksenmukaisella tavalla. Selonteossa todetaan, että “kulttuurin tietoperustan kattavuutta vahvistetaan ja hyödynnettävyyttä parannetaan”. Tämä on tärkeä tavoite, jonka toteutumiseksi ensimmäinen askel on Tilastokeskuksen ajankäyttöä, yritystoimintaa ja kulttuuria koskevien tilastojen lakkauttamisesta tehdyn esityksen peruuttaminen.

On otettava lähtökohdaksi, että viranomaiset ymmärtävät laajasti kulttuuri-, musiikki- ja muiden tapahtumien järjestämisen ominaispiirteet ja niihin kohdistuva sääntely on tarkoituksenmukaista sekä turvallisuutta ja toiminnan sujuvuutta tosiasiallisesti edistävää. Tapahtuma-ala on tunnistettava lainsäädännössä omana toimialana ja elinkeinona. Ammattimaista tapahtumajärjestämistä voisi olla tarkoituksenmukaisinta säädellä omalla lainsäädännöllään. Tämä ei poista tarvetta siltä, että myös muualla lainsäädännössä ala ja sen erityispiirteet on tunnistettava.

3. Kulttuuritapahtumien yleisöt - tapahtumissa onnistumisen avaimet on niillä, jotka tuntevat omat yleisönsä ja löytävät myös uusia yleisöjä. Esimerkiksi elävän musiikin tapahtumat saavuttavat sellaisiakin yleisöjä, joita muu kulttuuri ei välttämättä tavoita. Esimerkiksi nuorille keikoilla käyminen on matalan kynnyksen kulttuuritoimintaa, joka luo perustaa myös muunlaisen kulttuurin löytämiselle ja syventää kävijän suhdetta kulttuuriin. Myös maantieteellinen yhdenvertaisuus kulttuurille taataan ja varmistetaan, että myös muissa kuin suurissa kaupungeissa on monipuolista tapahtuma- ja kulttuuritarjontaa. Vapaan kentän yleisötyöhön on panostettava.

4. Kulttuurin kansainvälisyys - Kulttuurin kansainvälisyyttä on tuettava yhtä vahvasti kuin muitakin kansainvälisyydestä ponnistavia ventialoja. Tapahtuma-alan kansainvälisyys Suomessa on ymmärrettävä laajemmin kuin pelkän sisältöjen tuonnin ja viennin kautta. Toimialan tavoitteena ei ole vain rakentaa tuontitavarana meille Euroopan ja maailman suurkaupunkien ikonisimpia tapahtumaelämyksiä, vaikka silläkin on alan liiketoiminnan kannalta oma merkityksensä. Suomalaisen kulttuurin elinvoiman kannalta on kuitenkin kertaluokkaa merkittävämpää, jos voimme luoda sisältöjä ja konsepteja, joita halutaan kopioida maailman suuriin kaupunkeihin. Kulttuurin kansainvälisyys merkitsee myös kulttuurisen moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämistä Suomessa.

5. Kulttuurin kestävyys – Tapahtuma-ala tukee toimillaan Pariisin ilmastopimuksen tavoitteiden toteutumista. Pidämme tärkeänä, että myös valtio tunnistaa kulttuurialan vaikuttavaksi osaksi yhteiskuntaa kestävä kehityksen edistäjänä. Tapahtuma-ala on monine suurine ulkoilmatapahtumineen toimiala, jolla ilmastokriisin vaikutukset näkyvät suoraan toimintaedellytyksissä sään ääri-ilmiöiden yleistyessä. Varautumisen tulisikin tapahtua yhteistyössä valtionhallinnon ja julkisen sektorin kanssa. Ala on halukas ja innokas kehittämään ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäviä toimintamalleja, hankkeita ja verkostoja. Tapahtumat ovat myös otollisia ympäristöjä uusien innovaatioiden testaamiseen suurien yleisöjensä ja tavoittavuutensa vuoksi.

Kulttuurin paikka julkisen rahoituksen, sääntelyn tai kehityksen osalta ei rajaudu ainoastaan yhteen opetus- ja kulttuuriministeriöön. Tapahtumatoimiala näkee tapahtumatoiminnan ennen kaikkea työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kuuluvana elinkeinotoimintana. Keskeiset politiikan keinot luoda kysyntää tapahtuma-alalle on erilaiset veroinsentiivit, joiden osalta päävalmisteluvastuu on monesti valtiovarainministeriössä.

Vaikka kulttuuripoliittisen selonteon tilanne- ja tulevaisuuskuva katsoo kauas yli kuluvan hallituskauden, tulee myös nykyisen hallituksen sitouduttava toimillaan edistämään selonteon tulevaisuuskuvan toteutumista. Hallituksen kulttuurin leikkauksiin ja tapahtumalippujen arvonlisäverotukseen liittyvät päätökset haastavat tapahtuma-alan toiminnan perusedellytyksiä ja horjuttavat sitä jälleenrakennustyötä, jota toimiala on pandemian jälkeen sinnikkäästi omin hartiavoimin tehnyt.

Jotta selontekotyön toimenpiteet kantavat tuleviin vuosikymmeniin, tulee kulttuurin ja taiteen toimiedellytykset taata myös tässä ajassa. Markkinavetoisen tapahtumatoimialan näkökulmasta se tarkoittaa pääsylippujen arvonlisäverotuksen säilyttämistä 10 prosentin verokannassa ja kulttuurin vapaan kentän rahoituksen kehittämistä, ei leikkauksia. Erityisen tärkeää on huomioida kulttuurin ja kulttuuritapahtumien elinkeinopoliittinen ulottuvuus ja arvioida julkisen rahoituksen tulevaisuutta myös elinkeinoministeriön näkökulmasta. Leikkauspolitiikan sijaan kulttuurin rahoituksen ja valtiosuusjärjestelmän taustalla olevaa lainsäädäntöä tulee arvioida kriittisesti, jotta kulttuurin rahoitus vastaisi dynaamisen toimintakentän tosiasiallisia tarpeita ja jotta kulttuurin rahoituksen tulevaisuus ei olisi sementoitu menneeseen maailmaan. Tapahtumien markkinaehtoisuus ei saa

tulevaisuudessa asettua esteeksi julkisen rahoituksen saamiselle, eikä myöskään sille, minkä voi tunnustaa taiteeksi ja kulttuuriksi.

Kulttuuripoliittisen selonteon yhteydessä tulisi voida puhua rahasta. Selonteon tulisi linjata julkisen rahoituksen tavoitetilasta nykyistä selkeämmin. Tapahtumateollisuus ry kannattaa selonteon tavoitetta, jonka mukaan kulttuurin ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet kehittyvät vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. Seuravaksi tähän tarvitaan toimenpiteet ja työvälineet.

Kerman Sami
Tapahtumateollisuus ry